

Ірина СТАШКІВ

здобувачка освітньо-професійної програми
«Публічне управління та адміністрування», ЗУНУ
Науковий керівник – д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ЗУНУ Руслан АВГУСТИН

МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Розробка дієвого механізму державного регулювання в сфері охорони здоров'я виступає однією з важливих умов, котра буде спрямована на забезпечення її ефективного функціонування. Саме поняття механізму державного регулювання охорони здоров'я являє собою частину механізму, що регулює економіку країни в цілому. Розглядаючи механізм державного регулювання сфери охорони здоров'я зокрема, можна виділити сукупність цілей, принципів і методів адміністративного, економічного, правового та соціального характеру, які здійснюються державою за допомогою набору інструментів з метою забезпечення динамічного й ефективного розвитку сфери охорони здоров'я країни.

На сучасному етапі розвитку системи охорони здоров'я основні цілі механізму державного регулювання сфери представлені такими напрямками: забезпечення населення висококваліфікованими фахівцями та якісним рівнем медичного обслуговування; забезпечення громадян гарантованим пакетом безкоштовних медичних послуг; забезпечення достатнього рівня фінансового забезпечення; забезпечення новими технологіями та інноваційним розвитком галузі; вдосконалення системи організації та управління охороною здоров'я; підвищення рівня кваліфікації кадрів в системі охорони здоров'я; проведення профілактичної діяльності; забезпечення вдосконалення процесу правового регулювання; створення конкурентного середовища на медичному ринку; створення системи охорони здоров'я, яка пристосовується до постійно змінюваних умов існування економічного ринку [1, с. 15].

Для досягнення поставлених завдань важливим моментом є те, що органи влади, здійснюючи державне регулювання сфери охорони здоров'я спираються на такі принципи як законність, прозорість, системність, оптимальність, прогнозованість, пріоритетність, ефективність і соціальна відповідальність. Дотримуючись зазначених принципів можна досягати підвищення дієвості та ефективності механізму державного регулювання в умовах реформування галузі, існуючі на даному етапі в Україні.

Методи державного регулювання сфери охорони здоров'я – це сукупність способів, прийомів, інструментів, за допомогою яких держава виконує свої

регулюючі функції і досягає поставлених цілей. Нами узагальнені методи державного регулювання послуг сфери охорони здоров'я.

Дані методи застосовуються в умовах триваючої реформи сфери охорони здоров'я (вдосконалення медичного страхування громадян, розмежування функцій виконавчої влади з охорони здоров'я громадян, розмежування за рівнями (регіональний та державний) надання послуг охорони здоров'я, виникнення передумов для розвитку державно–приватного партнерства в цій сфері послуг).

Соціально–страхова система охорони здоров'я передбачає збалансоване поєднання всіх чотирьох груп методів, це забезпечує гнучкість сфери охорони здоров'я, її високу ступінь адаптивності, що важливо в зв'язку з глобалізаційними процесами, що проходять в світі.

Послуги охорони здоров'я в соціально–страховій системі організації охорони здоров'я покликані забезпечити доступність і якість послуг для всіх громадян, незалежно від їх соціального статусу й рівня доходу. Тобто організаційні методи, що входять до групи адміністративних методів державного регулювання, реалізуються за допомогою таких інструментів, як стандартизація, ліцензування, сертифікація, адміністративні заборони, фінансові програми та плани.

Адміністративні методи засновані на силі державної влади і включають в себе заходи зобов'язань, дозволу та заборони. Вони обмежують свободу економічного вибору продуцента послуг охорони здоров'я. Основним правовим методом є забезпечення законодавчої бази в даній сфері послуг й контроль за її виконанням. Тобто правові методи державного регулювання реалізуються через закони, стандарти, положення, інструкції та бюджет.

В умовах функціонування ринкової економіки модифікується значення адміністративного управління по вертикалі «зверху вниз». Це пов'язано з тим, що мезо– та мікрорівень отримують право виробляти власні управлінські рішення, відповідно, переважна роль адміністративного управління практично нівелюється. Директиви та вказівки органів державного регулювання, що підлягають неухильному виконанню, в такій ситуації трансформуються в нормативні акти, що регулюють економічні відносини між продуцентами послуг сфери охорони здоров'я. Однак, незважаючи на те, що економічні методи регулювання не впливають безпосередньо на суб'єкт регулювання, в них містяться певні обмеження і обов'язки, а також штрафи і санкції за порушення встановлених правил та норм. Економічні методи регулювання спираються на матеріальні інтереси, наявні у людей, організацій, фізичних та юридичних осіб, а також у держави, і обумовленість дій суб'єктів цими інтересами [2, с. 114].

Інструментами впливу на продуцентів послуг сфери охорони здоров'я, що дозволяють органам влади реалізувати економічні методи регулювання, служать: бюджетне фінансування, податкові пільги, державні інвестиції;

зниження податкового навантаження; державні замовлення, позики, дотації, субсидії, компенсації, які проявляються у формі стимулів–збудників. Крім стимулювання, метод економічного спонукання спирається й на антистимули, які проявляються у формі податкових ставок, цінових обмежень, штрафів, позбавлення пільг, позбавлення ліцензії тощо. Тобто економічні методи передбачають свободу економічного вибору продуцента послуг охорони здоров'я, при цьому впливають на їх економічні інтереси, створюють матеріальну зацікавленість у виборі такої лінії поведінки, яка відповідає проведеної державної політики в сфері охорони здоров'я.

Соціально–психологічні методи регулювання сфери охорони здоров'я є непрямими методи впливу: соціальна реклама, заборона на куріння та вживання алкогольних напоїв в громадських місцях, вікове обмеження на продаж алкоголю й сигарет, інформаційні медичні сайти.

Все це обумовлює, що державне регулювання в сфері охорони здоров'я є сукупністю організаційно–економічних механізмів впливу держави на діяльність продуцентів послуг сфери охорони здоров'я, мета яких – надання якісних та доступних послуг. Воно сприяє підвищенню стійкості до впливів зовнішнього середовища і розвитку галузі.

Держава здійснює регулювання сфери послуг охорони здоров'я на основі нормативно–правових актів, що встановлюють структуру органів державного регулювання послуг сфери охорони здоров'я, правове становище продуцентів послуг сфери охорони здоров'я та охорону їх власності, порядок укладення та виконання господарських договорів, правила надання послуг, захист прав споживачів даних послуг, питань, пов'язаних з етичною стороною організації надання послуг [3].

Державне втручання у функціонування сфери послуг охорони здоров'я включає наступні напрями: вдосконалення нормативного регулювання діяльності продуцентів послуг охорони здоров'я (наприклад, регулювання правил надання послуг), створення сприятливої інвестиційної політики та її інформаційного супроводу, вдосконалення системи державних замовлень, надання гарантій і субсидій, надання пільг по оподаткуванню, підготовку кваліфікованих медичних кадрів, регулювання цін і тарифів на послуги галузі, сприяння формуванню ринкових інститутів, індикативного планування та прогнозування, надання продуцентів послуг сфери охорони здоров'я певної економічної самостійності.

Далі слід зазначити, що адміністративні методи ґрунтуються на можливостях державної влади, припускаючи наявність заходів заборони, дозволу та примусу. Тим самим, дозвіл вказує на згоду держави на здійснення медичної діяльності. А заборона і примус проявляються як необхідність

наявності відповідних сертифікатів, проходження регулярних курсів підвищення кваліфікації працюючих фахівців в сфері охорони здоров'я, а також дотримання встановлених стандартів при лікуванні пацієнтів.

Що стосується економічних методів державного регулювання, то вони надають можливість створювати умови, що передбачають стимулювання суб'єктів ринку діяти в необхідному для суспільства напрямку, вирішуючи ряд завдань. Серед таких завдань економічних методів слід виділити наступні: забезпечення фінансування галузі за рахунок бюджетних коштів; проведення централізованих торгів на поставку медичного обладнання та матеріалів; фінансування цільових програм охорони здоров'я; податкова політика та податкові пільги; покупка нового устаткування; інноваційна політика; амортизаційна політика; регулювання фінансових потоків діяльності організацій державного сектора [4, с. 186].

Важливий аспект функціонування механізму регулювання системи охорони здоров'я на сучасному етапі її розвитку передбачає створення ефективної правової бази. Відзначимо, що головна властивість правового механізму полягає в його зв'язку з конкретною метою, припускаючи організовану і взаємопов'язану сукупність, яка здатна забезпечувати законну реалізацію суб'єктами існуючих інтересів.

Підводячи підсумок, відзначимо, що одне з найбільш важливих місць в механізмі державного регулювання медициною приділяється економічним методам, оскільки основний інструмент державного регулювання сферою охорони здоров'я України це бюджет. Тим самим забезпечення медичної галузі фінансовими ресурсами є головним чинників, спрямованим на забезпечення ефективного розвитку галузі на сучасному етапі її реформування і розвитку. Що стосується головного напрямку держави в регулюванні системи охорони здоров'я, то воно полягає в удосконаленні існуючої системи забезпечення фінансовими ресурсами, а також пошуку нових джерел фінансування за допомогою добровільного медичного страхування і лікарняних кас.

Список використаних джерел:

1. Рабинович П. М., Хавронюк М. І. Права людини і громадянина : Навчальний посібник. К. : Атіка, 2004. 464 с.
2. Рожкова І. В., Солоненко І. М Децентралізація управління у сфері охорони здоров'я на місцевому рівні : монографія. К.: Фенікс, 2008. 160 с.
3. Синягина Н. Ю., Кузнецова И. В. Здоровье как образ жизни. Здоровье всех от А до Я. 2015. №2. С.41–47.
4. Avhustyn R. R. Formuvannya instytuttsial'noho mekhanizmu rehulyuvannya tin'ovoho sektoru ta ekonomichnoho zrostannya. Nauchnye trudy DonNTU, 2014, 3: 185-189.